

DATUM	13-7-2021
AAN	PS
VAN	GS, namens dezen Laurens Vogelesang
DOORKIESNUMMER	06 1830 0469
ONDERWERP	Opmerkingen VVD over het Concept-programmaplan Hollandse Waterlinies 2021-2024

Dank voor uw belangstelling en betrokkenheid bij het programma Hollandse Waterlinies. Hieronder lopen we puntsgewijs graag uw opmerkingen door en vermelden hoe we er verder mee omgaan.

Het concept mag nog een verdiepingsslag ondergaan in verbinding en richting; meerwaarde van het werken met een programma wordt nog niet duidelijk; het is nog in hoge mate een bundeling van verschillende activiteiten.

Het programma Hollandse Waterlinies 2021-2024 omvat inderdaad meerdere projecten, waarvan de aard, omvang en het aantal gedurende de duur van het programma kan worden aangepast. Het programma betreft een tijdelijke inzet om een vernieuwing te stimuleren, met een duidelijk doel, een opdrachtgever en voldoende menskracht en budget om de doelen daadwerkelijk te verwezenlijken. Bovendien is het programma Hollandse Waterlinies aangemerkt als uitvoeringsprogramma in het kader van de Omgevingsvisie, waarin o.a. het volgende is opgemerkt over de waterlinies: *‘Wij beschermen en benutten landschappelijke, aardkundige, cultuurhistorische en archeologische waarden als dragers en aanjagers van omgevingskwaliteit. (...) Dit doen we om de kwaliteit en identiteit van onze fysieke leefomgeving te versterken’*. Het programma geeft hier invulling aan met als het hoofddoel: *‘De Hollandse Waterlinies verder ontwikkelen als aanjager van ruimtelijke kwaliteit en inzetten als inspiratiebron’*. Dit hoofddoel is vertaald naar vier subdoelen. Bij elke activiteit vermeldt het programmaplan expliciet aan welk(e) subdoel(en) de activiteit bijdraagt. De samenhang tussen projecten, activiteiten, aanpak en doelen is samengevat in een overzicht volgens het DIN-model: Doelen Inspanningen Netwerk. Om de indruk van louter een bundeling van activiteiten te voorkomen hebben we een alinea toegevoegd aan de samenvatting in het programmaplan (p.4) om het programmakarakter te verduidelijken.

Er worden heel veel opgaven gekoppeld aan de NHW; waarbij mij nog onduidelijk is waarom die selectie en wat die opgaven gaan helpen in de beleving en het borgen van de NHW. Het lijkt nu een wat modieuze keuze die meer gericht lijkt op interne marketing dan het extern opbouwen van ruimtelijke kwaliteit in een gebied. Die opgaven kunnen ook de identiteit (beleving) van de NHW als militaire verdedigingslinie verzwakken. De link die bijvoorbeeld wordt gelegd tussen klimaatadaptatie en de NHW als 'ook een strijd, namelijk tegen water' komt gezocht over.

Uw constatering dat er heel veel opgaven gekoppeld worden is correct. Andere functies (“meekoppelkansen”) moeten de bescherming van de uitzonderlijke cultuurhistorische waarden van de linies daarbij zeker niet belemmeren. Echter, gegeven het grote aantal claims op de beperkte ruimte en de verwachting dat dit aantal alleen maar gaat groeien, is er een grote maatschappelijke druk en noodzaak om te zoeken naar bundeling van opgaven. Met het programma De Hollandse Waterlinies willen we daar graag een steentje aan bijdragen. Zodoende zoeken we bij forten en in de inundatiegebieden naar logische en kansrijke combinaties die de kernkwaliteiten van de waterlinie niet schaden. Vanwege het groene en open karakter van de waterlinie liggen de beste mogelijkheden voor zulke koppelingen op het vlak van recreatie, klimaatadaptatie, waterberging en biodiversiteit. Tegelijkertijd vormen het groene en open karakter van de waterlinies een van de kernkwaliteiten ervan en dat betekent dat niet alle ontwikkelingen mogelijk zijn. De precieze invulling vergt maatwerk en het programma biedt daarvoor ruimte. Zo kan ter plekke gezocht worden naar bijvoorbeeld een nadere uitwerking van de koppeling met klimaatadaptatie. Dat deze insteek kan bijdragen aan het versterken aan de ruimtelijke kwaliteit,

hebben de ervaringen in de voorgaande programmaperioden geleerd. Zie svp hierover de rapportage [‘Strik om het Utrechts programma Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam 2016 – 2019 & 2020’](#). Ook in het programmaplan noemen wij een aantal voorbeelden zoals het project Sterke Lekdijk, de ontwikkeling van recreatiegebied Noorderpark-Ruigenhoek en van de wijk Rijnhuizen bij Fort Jutphaas. Deze voorbeelden onderstrepen dat termen als ‘koppeling van opgaven’ en ‘integraal werken’ staan voor een aanpak die tastbare resultaten oplevert. Hier is al bewezen dat het lukt om met behoud van cultuurhistorische waarden van de waterlinies meerwaarde te creëren voor recreanten, burgers, forteigenaren, boswachters, groen- en waterbeheerders. Deze lijn willen we doortrekken in het nieuwe programma.

De grootste spanning (en soms ook kans als het gaat om borging) treedt op met de provinciale opgaven op het gebied van wonen en werken. Wonen en werken worden echter niet gepositioneerd als programmaonderdeel.

Zoals hierboven is aangegeven, zien we de grootste koppelkansen met thema’s als recreatie en waterberging. U constateert terecht dat er een spanning bestaat bij de koppeling met wonen en werken. Toch zijn de mogelijkheden niet volledig uitgesloten. Dit is uitgewerkt onder het kopje “Omgevingsvisie: Vitale steden en dorpen, Programma versnelling woningbouw 2021-2024” in bijlage 1. Daarin staat o.a. het volgende: *‘Er zijn mogelijkheden voor combinaties, maar maatwerk is vereist om te voorkomen dat de kernkwaliteiten van de Hollandse Waterlinies worden aangetast. (...) Ook binnen het waterliniegebied kan echter gezocht worden naar ruimte voor woningbouw, mits het de kwaliteit van het gebied niet aantast. Daarbij lijken vooral kansen te liggen in woningbouw die aansluit op de identiteit van de linies, geen ‘catalogus’ bouw, maar architectonische kwaliteit die de identiteit van het gebied versterkt. Denk aan houten huizen in de verboden kringen. Kansrijk zijn ook transformaties van bijvoorbeeld kassen of bedrijfsterreinen naar aantrekkelijke woonomgevingen, ingericht met oog voor het historische landschap/gebruik van de waterlinie.’*

Kortom, woningbouw wordt wel gepositioneerd, is niet bij voorbaat afgeschreven, maar is door zijn aard een ingewikkeld onderwerp. Ditzelfde geldt bij voorzieningen die verbonden zijn met het thema werken.

In het concept mis ik de consequenties van een referral of zelfs afwijzing van de werelderfgoedstatus voor het programma. Afwijzing wordt wel genoemd als risico, maar niet wordt aangegeven wat de inhoudelijke gevolgen zijn/ hoe ermee wordt omgegaan

U merkt terecht op dat de inhoudelijke gevolgen van een referral of afwijzing niet nader zijn uitgewerkt. De reden is dat we de Hollandse Waterlinies op ons grondgebied sowieso beschermen, met of zonder werelderfgoedstatus (resp. Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie). Ook zullen we ze verder ontwikkelen als aanjager van ruimtelijke kwaliteit en inzetten als inspiratiebron. Het al dan niet bereiken van de werelderfgoedstatus doet daar verder niets aan af.

Daarnaast is de provincie simpelweg gehouden aan de wettelijke verplichting om de kernkwaliteiten van de Hollandse Waterlinies te beschermen. Deze verplichting is op rijksniveau vertaald in het BKL (Besluit Kwaliteit Leefomgeving) en provinciaal verwerkt in de Interim Omgevingsverordening. Wel of geen werelderfgoedstatus maakt wat dat betreft geen verschil.

Bestuurlijk en politiek heeft de besluitvorming over de werelderfgoedstatus natuurlijk wel degelijk invloed en betekenis. In verband daarmee werkt GS, in samenwerking met de andere Linieprovincies en het Rijk, dan ook intensief aan dit dossier en spant zich tot het uiterste in voor een goed resultaat binnen de kaders van het vastgestelde nominatiedossier.

Bij de DIN: een deel van de zin bij T4.1.3 is weggefallen; wat is het vervolg?

Het laatste deel van dit onderdeel is inderdaad weggefallen. Dank voor deze scherpe blik. Het moet als volgt luiden: ‘Het beschermen van de kleinere elementen is een vast onderdeel van de beheerplannen.’ We zullen deze fout in de definitieve versie corrigeren.